

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica IV. adventus

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

storibus incumbit, Ezech. 3. v. 17. 1. Tim. 5. v. 10. 2. Tim. 4. v. 2. aliàs canes muti, Esa. 56. v. 10. predigen die Zuhörer zum Land hinaus / Thr. 2. vers. 14. & seipos aeternæ damnationi mancipant, ceu sal fatuum, quod pedibus conculcatur, Matth. 5. v. 13.

4. In officio vigilantiam. Nam plus quàm Prophetæ est, inquit Salvator. Prophetæ eminus Christum venturum prædicabant, sed Johannes cominus exhibitum & promif-

sum digito monstrabat, Joh. 1. v. 29. Satisficiamus & nos officio nostro pro virili, 1. Pet. 4. v. 11. Rom. 12. v. 7. maledictus enim, &c. Jer. 48. v. 10.

5. *Vocationis præstantiam.* Cujus præclarum habet testimonium, Mal. 3. v. 1. quod Christus ipse hîc in medium profert. Ita quilibet Ecclesiæ minister suam vocationem habere debet, Ebr. 5. v. 4. ne audire cogatur illud Jeremiæ c. 23. v. 21, hîc finis esto.

Dominica IV. Adventus

Evangelium Johan. 1. vers. 19. 29.

Matth. 4. v. 8. 9. Satanæ CHRISTUM transfert in montem excelsum, & monstrat ei regna mundi & gloriâ eorum, dicens; Hæc omnia tibi dabo, si proci-dens adoraveris me.

Idem accidit præcurfori ejus Johanni Baptistæ in hodierno Evangelio, dum Judæi speciosâ legatione honorem Messia ipsi offerunt, quem tamen ille non acceptat, sed ingenuè fatetur, non sum Christus.

Videbimus

1. *Judaorum legationem.*
- II. *Imperiosam expostulationem.*

J. J.

E X E G E S I S.

Vid. 807 Schæi Ana-lyf. sup. h. l.
Rectè Diabolus vocatur serpens directus & tortuosus, Es. 27. v. 1. quod enim dolo non potest efficere, vi tentat. Et hoc ipsum à Magistro suo didicerunt Judæi in hodierno Evangelio, dum primò quidem speciosam legationem adornant, & blandis verbis Johannem Baptistam ad se pertrahe-

re student, postea verò ubi vident conatum istum fore irritum, minis tentant assequi, quod blanditiis non valebant. Delegatione prius agamus, illa fuit, ut in Evangelio describitur

I. *Speciosa*, ratione loci à quo mittitur. Nam ex Hierosolymis miserunt Judæi Sacerdotes & Levitas, inquit Evangelista. Hæc erat metropolis totius palæstinæ, cujus prærogativam scriptura hinc inde prædicat, Esa. 2. v. 3. c. 31. v. 9. Jer. 14. v. 21. Deut. 17. v. 8. 9. 10. Habitabat ibi summus Pontifex, septuaginta seniores, vulgò Sanhedrim, & tot Doctores & Professores, quibus collegia quadringenta triginta & unum vix sufficiebant. Nichilominus hîc errant, dum Johanni honorem Messia offerunt, contra expressa vaticinia, Esa. 7. v. 14. Mich. 5. v. 2. Vides ergò Concilia etiam posse errare. Vide Diet. Anal. part. 1. pag. 49. 50.

II. *Pomposa*. Nam Sacerdotes mittunt & Levitas, & quidem ex ordine Pharisæorum, quorum eruditio & pietas in magna apud Judæos

Judæos erat autoritate. Similem pompam vides hodie in Papatu, ubi tot Cardinales, Episcopi, Prælati, Sacerdotes, monachi & moniales, ut nil supra. Siquidem in Concilio Constantiensi Cœnobii Benedictini Ordinis in Europa 15107. numerata sunt, quid si reliqui etiam numerentur ordines? Cave tu, ne pompâ istâ decipiaris. Ecclesia vera gaudet uno capite, quod est Christus, & unam etiam fidem amplectitur, Eph. 4. v. 5.

III. *Ponderosa*, ut patet

1. ex quadruplici quæstione. Nam

1. *Querunt*: tu quis es? nimirum ut ex responsione Johannis apparet, interrogare debebant, num sit promissus Messias. Convicti enim erant in propria conscientia, tempus adesse, quod adventus Messie à Prophetis destinatum erat, Gen. 49. v. 10. Dan. 9. v. 24. Ideoque Johanni Baptista honorem istum offerunt, quod probè notandum adversus hodiernos Judæos, qui adhuc expectant Messiam, sed frustra. Non enim veniet alius, quàm noster ille Jesus Nazareus in extremo die, ubi dolores, furoris sui dividet in omnes illos, qui adventum suum primum aspernati sunt, Job. 21. v. 17.

2. *Dicunt*: Esne Elias? quem Mal. 4. v. 5. antequam magnus ille dies Domini veniret, se missurum Deus promissit. Intellegant enim illam prophetiam de Elia Thesbite, qui vixit tempore Ahabi, & curru igneo vivus in cœlum sublatus est, 2. Reg. 2. v. 11. sed perperam, Matt. 11. v. 14.

3. *Instant*, num sit Propheta? Nam à tempore Malachiæ Prophetas nullos habuerant, inde quærunt, num sit Propheta ille magnus, de quo Deut. 18. v. 15. Potest etiam intelligi de Propheta singulari magno & eximio, qui Prophetico non solum Spiritu ornatus, sed & Politico gladio instructus

populum regeret, & à jugo Romano liberaret, ut Dieter. habet part. 1. Anal. pag. 48.

4. Tandem *Categoricam petunt*, & geminatâ instantiâ responsionem urgent. Quis igitur es? quid dicis de te ipso, ut responsum dare possimus iis qui miserunt nos.

Discant inde Magistratus Ecclesiastici & politici, quid eorum sit officii, quando novus aliquis Doctor exurgit, & statum Ecclesiæ nova doctrinâ turbât. Nimirum examinandus est, 1. Joh. 4. v. 1. Tu quis es? quid doces? quid credis? Suntne tua dogmata fidei analogæ, Rom. 12. v. 7. nam hæresis, nisi principiis obstat, serpit ut Cancer, 2. Tim. 2. v. 17. & more locustarum Ægyptiacarum omne viride depascit, Exod. 10. v. 12. Hæc cura incumbit Magistratui, Esâ. 49. v. 23.

2. Ex ingenua responsione, quæ est

1. *Negativa*, & tria quæstionis propositæ membra complectitur. Nam 1. inquit, *non sum Christus*. Non vult videri is cujus nuncius & servus erat, ut Chrysostomus interpretatur. Sancti enim gloriam, quæ Dei propria est, non aucupantur, Ps. 115. v. 1. 2. *Non sum Elias*, nimirum ut vos putatis, Elias Thesbite. Aliàs verè erat Elias, teste Christo Matt. 11. v. 14. & 17. v. 12. Quod igitur Dominus fatetur de spiritu, hoc Johannes negat de persona, ut rectè hinc notat Gregorius. v. Strack. Postill. fol. 40. 3. *non sum Propheta*. Quæstio enim erat de Propheta illo singulari, Deut. 18. v. 15. ut supra notavimus. Talis non erat Johannes. Erat tamen Propheta, Luc. 1. v. 76. imo plus quàm Propheta, ut Christus testatur in Evangelio, quia Christum præsentem digito monstrabat, quem reliqui venturum prædicabant, Joh. 1. v. 29. hinc lex & Propheta usque ad Johannem, Matth. 11. v. 13.

B

Imitemur

Imitemur hoc exemplum, & honorem mundi contemnamos, ne simus in eorum numero, qui magis diligunt gloriam hominum, quam gloriam Dei, Joh. 12. v. 43. & tandem in confusionem rapiuntur, Phil. 3. v. 19.

2. *Affirmativa*, ex Esa. 40. v. 3. ubi officium Johannis exprimitur.

1. *Ratione qualitatis*, quod sit vox clamans in deserto, non canis mutus, Esa. 56. v. 10.

2. *Ratione utilitatis*, quod præparet viam Domino, per concionem penitentiae, ut domicilium sibi faciat in cordibus hominum, Luc. 1. v. 76. 77.

Officium Johannis est etiam officium omnium Ecclesiae Pastorum, Esa. 58. v. 1. ita via Christo præparatur, ut sine offendiculo eorum nostrum ingredi, & cum Patre & Sp. S. mansionem ibi facere possit, Joh. 14. v. 1.

Principalis & generalis doctrina in hac parte notanda est *de confessione fidei*, quæ 1. *intrepidè*, 2. *apertè*, 3. *firmè*, usque ad extremum vitæ halitum, exemplo Johannis reddenda est. Vide Dieter. *Analyf. par. 1. pag. 53. 54. seqq.* & Heerm. *Conc. L. S. part. 1. p. 9. seqq.*

De Secundo.

Restat adhuc pars Evangelii altera, quam breviter percurramus, nimirum *impetiosa Legatorum cum Johanne expostulatio*. Ubi tria potissimum consideranda veniunt.

1. *Vocationis examinatio*. Cur igitur baptizati, inquirunt, si non es Christus, neque Elias, neque Propheta, quis tibi hanc potestatem dedit? Pari modo hodierni Jesuitæ Lutheri vocationem suam disputant. Vide Meisn. *super 14. art. Aug. Conf. p. 501. seqq.*

II. *Modesta Johannis declaratio*, quæ prædicat.

1. *Baptismi dignitatem* 1. *ratione efficientis principalis*, qui non est Johannes, sed Christus ipse, imò tota Trinitas, in cujus nomine baptizamur, Matth. 28. v. 19. interim unus est baptismus, quem minister aquæ asperione, & Sp. Sanctus interiori cordis regeneratione præstat, Eph. 4. v. 6. 2. *ratione cause materialis*, quæ gemina ponitur, externa & interna. *Externa* est elementum aquæ, non quivis liquor, ut Beza putat. Nam ego baptizo aquâ, inquit Johannes, hinc baptismus lavacrum aquæ, Eph. 5. v. 26. de quo Christus Joh. 3. v. 5. & Petrus 1. c. 3. v. 21. *Interna* materia est Spiritus Sanctus, vel sanguis Christi, vel tota Trinitas, vel etiam verbum Dei, quod in & cum aqua est, ut in Catechismo Lutherus ait. Quicquid hic accipias perinde est. Nam tota Trinitas in baptismo præsens est, & gratiam regenerationis infanti largitur. Hinc Augustinus scribit, baptismum rubere sanguine Christi. Et Ecclesia canit:

Das Aug allein das Wasser sieht/
Wie Menschen Wasser gießen.

Der Glaub im Geist die Kraft versteht
Des Blutes Jesu Christi etc.

2. *Christi sublimitatem*.

1. *Per naturarum distinctionem*. Nam juxta divinitatem fuit ante Johannem, juxta humanitatem verò post eum venit. Ergò in Christo sunt duæ naturæ personaliter unitæ, quod contra Judæos, Arianos & Phorinianos notandum est.

2. *Per sui ipsius extenuationem*. Non enim sum dignus, inquit Johannes, solearum ejus solvere corrigiam. Major ipso non surrexerat inter natos mulierum, Matt. 11. v. 11. & ecce, tantoperè se demittit, ut corrigiarum solutione, abjectissimo & vilissimo servitio se indignum reputet. Ita vos quoque dilecti,

dilecti, sub potenti manu Dei humiliamini. ut extollat vos suo tempore, 1. Pet. 5. v. 6.

III. *Historica loci notatio*, ubi hæc omnia peracta fuerint, nempe in ripa Jordanis, ad quam situm erat oppidum Bethabara, sic dictum, quasi domus transitus, quia ibi fluvius iste uel vado, vel navigio trajici poterat, & multi ibi homines quotidie convenirent. Sine dubio tamen etiam in literali sensu my-

stica latet significatio, ut, quemadmodum Israelitæ olim in hoc loco per Jordanem in terram benedictam transiverunt: Ita nos quoque per baptismum cælestem patriam ingredimur, qui in ripa Jordanis à Johanne primum administrari cœpit. Vide Tit 3. v. 5. Gal. 3. v. 27. 1. Pet. 3. v. 21. Id quod tandem fiat per. J. C. Amen.

In Festo Nativitatis Feria I.

Evangelium Luc. 2. v. 1. 15.

Genef. 5. v. 29. Lamech gaudet nato sibi filio Noacho, & hic, inquit, consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum in terra, cui maledixit Dominus. Fefellit quidem Lamechum sua spes, tempus enim Messiae nondum aderat Gal. 4. v. 4. Sed nos Christo nato merito gaudemus, qui verus Noah vel consolator est, desideratus nempe cunctis gentibus, Hagg. 2. v. 8. Et ut Noah tempore diluvii arcam ingrediens totum genus humanum ab interitu servavit: Ita Christus per incarnationem humanitatis nostræ arcam ingrediens ab æternæ damnationis diluvio universum genus humanum eripuit, & æternam redemptionem invenit, Ebr. 9. v. 12.

Hoc ipsum Festo hodierno sancta mater Ecclesia ruminat, & ex prælecto Evangelio natales Christi celebrat. quod in duas partes dividi potest.

I. Describit Christi nativitatem.

II. Promulgationis solemnitatem.

J.J.

EXEGESIS.

Beatus populus, qui scit jubilationem, inquit David, Pf. 89. v. 16. Si unquam tempus fuit jubilandi, hæc quidem die illuxit, quam Dominus ideò fecit, ut exultemus & lætemur in ea, Pf. 118. v. 24. nam ille natus est, qui consolari debet omnes lugentes, & oleum gaudii pro luctu distribuit, Esa. 61. v. 3. Nativitas illa describitur in Evangelio prælecto juxta circumstantias.

I. Notetur tempus, quando Christus natus sit, & quidem dupliciter, 1. regimine sublato, cum Augustus Cæsar regnaret, & sceptrum à Judæis ablatum esset juxta vaticinium Jacobi, Gen. 49. v. 10. 2. Orbe descripto, id est, Imperio Romano subiecto. Judæi aliàs populus liber erant, & privilegio suo gaudebant: nemo tibi dominabitur, caput non cauda, supra & non subter eris, Deut.

B 2

Deut.

Deut. 28. v. 13. hinc Christo occinunt, Joh. 8. v. 33. Sed tempore nati Christi libertatem illam amiserant, & descriptione illâ publicè fatebantur, se Romani Imperii subditos esse. Quod in confirmationem fidei nostræ contra Judæos probè noverimus. Vide Diet. Anal. part. 1. p. 73. 74. seqq. ubi hanc doctrinam fusè pertractat.

II. *Locus*, ubi natus sit, nempe

1. *In oppidulo*, cui nomen Bethlehem, ut Micha prædixerat c. 5. v. 1. ubi nota 1. *Christi humilitatem*, qui non in Hierosolyma torius palæstinæ metropoli, sed in Bethlehem micropoli nasci voluit. Causa Luc. 16. v. 17. O igitur dignare humilis esse propter Deum, qui humilis esse dignatus est propter te, monet Augustinus. Si etiam in corde tuo Christus nasci debet per fidem, cujus intuitu tam recens nobis debet esse Christi nativitas, ut si hîc ipsa horâ natus fuisset, ut Lutherus dicere solebat. 2. *mysterii sublimitatem*. Bethlehem idem est quod domus panis. Bene igitur in Bethlehem nascitur Christus, ipse enim est, qui ait: Ego sum panis vitæ, qui de cælo descendit, inquit Gregorius. Qui hoc pane vescitur, huic mors in olla non nocebit, 2. Reg. 4. v. 40.

2. *In diversorio*, quod viatores sibi pro solatio applicent, dum in locis peregrinis pernoctare coguntur. Christus enim sanctificavit omnia diversoria suo ingressu, & ubique terrarum fidelibus suis adesse potest, ut exempla docent, Gen. 12. v. 1. seqq. & c. 26. v. 3. seqq. Exod. 2. v. 21. 1. Reg. 17. v. 10. 2. Reg. 4. v. 8.

3. *In stabulo*, Quia enim locus non erat in diversorio præ multitudinem hominum ibi divertentium, Maria cum Iosepho in stabulum secedere cogitur. Hinc Cyprianus, Exigua est magni pompa puerperii.

Civitas parva, domus paupercola, suppellex exigua, mater in fœno, filius in præsepio. Vide ne offendatis paupertate Christi. Nam propter te factum est, 2. Cor. 8. v. 9.

III. *Genus*, quod describitur hîc

1. *Ratione stirpis*. Nam de Iosepho dicitur, quod fuerit ex domo & familia David. Quia igitur Maria uxor erat ipsi desponsata, ut in textu est, sequitur ipsam quoque Mariam ex eadem domo & familia fuisse, juxta expressam legem, Num. 36. v. 6. Ergo Christus est Filius David, adeoque verus Messias, 2. Sam. 7. v. 12. Psal. 132. v. 11. Act. 2. v. 30. Jer. 33. v. 15.

2. *Ratione matris*, quæ Maria dicitur, & Iosepho quidem desponsata erat, sed nondum convenerant, ideoque prægnans erat non à Iosepho, sed à Sp. Sancto, Matt. 1. v. 18. 20. debebat enim Christus à Virgine nasci, Esa. 7. v. 14. sine virili semine, Luc. 1. v. 34. 35. contra naturæ ordinem, Jer. 31. v. 11.

Notate 1. *Conjugati*. Christus enim à desponsata virgine nasci voluit. Ergo in statu estis non carnali, sed licito & honesto, qui secus docet, doctrinam dæmoniorum profertur, 1. Timoth. 4. v. 3. 2. *Desolati*. Salvatorem habetis omnipotentem, qui contra naturæ ordinem clauso utero nasci potuit, & adhuc superabundanter facere potest plus quàm petimus & intelligimus, Eph. 3. v. 20. Huic confidete, & rebus omnibus desperatis dicite cum Ezech. c. 37. v. 3. Tu nosci modum Domine, nam magnus consilio, Jer. 32. v. 19. & novit pios de tentatione eripere, 2. Pet. c. v. 9.

IV. *Modus*, ubi

1. *Partus consideratio*. Nam consuetudo tempore, humano etiam more peperit Maria clauso tamen ventris cubiculo, Ezech. 44. v. 2.

2. *Fascia*

2. *Fasciarum Explicatio*, quæ laceræ fuerunt & obsoletæ, his ipsa sine obstetricis vel aliarum muliercularum adminiculo infantem suum involvit. O summam paupertatem & miseriam. Sed quadrat huc typus Jacobi, qui pellibus hædorum à matre Rebecca vestiebatur, ut benedictionem ab Isaaco consequeretur, Gen. 27. v. 6. 15.

3. *Cunarum contemplatio*, nam in præsepi reclinavit eum, scribit porro S. Lucas in Evangelio. O dulces Cunas, ò beatum præsepium, in quo salus mundi jacet. Cuna & præsepium hoc sunt verbum & Sacramenta, ibi puer ille delectabilis adhuc invenitur, scrutamini igitur Scripturas, Joh. 8. v. 39.

De Secundo.

Jam sequitur altera pars Evangelii, qua continetur

I. *Angelorum apparitio*, quæ describitur.

1. *Ratione objecti*. Nam pastores erant in ea regione, inquit Lucas, vigilantes & custodientes vigiliis noctis super gregem suum, his apparet angelus Domini multitudine cælesti stipatus, & nativitatem Christi, posthabitis Sacerdotum principibus & prælatis Hierosolymitanis, primo omnium annunciat. Nam non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, I. Cor. 1, v. 26.

2. *Ratione adjuncti*, fuit enim

1. *Nocturna*. Coram Deo tenebræ non obscurantur, sed nox sicut dies illuminatur, Psal. 139. v. 12. Si igitur in tenebris sedes, noli timere, Dominus lux tua, Ps. 27. v. 1. noctu videbat Jacob scalam cæli, & an-

gelos descendentes, Gen. 28. v. 12. noctu comitabatur Deus Israelitas in columna ignis, Exod. 13. v. 21. noctu apparebat Iosepho & fugam præcipiebat, ne infans ab Herodo interficeretur, Matt. 2. v. 13. hinc David, Ps. 121. v. 4. Ecce non dormitat neque dormit, qui custodit Israel, &c.

2. *Improvisa*, quod vocula ecce, quæ admirationis signum est, satis indicat, ut & pastorum timor & percussio. Deus enim differt quandoque suum auxilium, sed tandem venit *τοῦτο μὴ χαρῆς*, & ita juvat, *daß jederman sagen muß/ das hat Gott gethan/ und mercken/ daß sein Werck sey*, ut Lutherus pulchrè vertit, Ps. 64. v. 10. Exempla sunt 1. Sam. 23. v. 25. seqq. 2. Reg. 6. v. 15. 17. Act. 12. v. 7. Joh. 20. v. 19. Ergo confide Deo, qui adiutor est in opportunitate, Ps. 9. v. 10.

3. *Splendida*. Nam claritas Domini circumfulgebat ipsos, inquit Evangelista. In tali claritate apparebat etiam Angelus Gabriel Danieli, c. 10. v. 6. Angeli enim sunt flammæ fulgentes, Pl. 104. v. 4. videte ergò vos mei, quam claritatem habitura sunt corpora nostra in vita æterna: nam *io d'ysel-zer* erimus, Matt. 22. v. 30.

II. *Habita Concio*, quæ tribus partibus absolvitur.

1. *Est exhortatio*, quæ tristitiam omnem ex pastorum animis secedere jubet. Adam lapsus abscondebat se in horto paradisi, ex timore, ut ipse fatetur, Gen. 3. v. 10. nolite timere, venit alter Adam reparaturus quod primus Adam destruxerat, Rom. 5. v. 18.

2. *Annexaratio*, cur non debeant timere, videlicet.

1. *propter nuncii hilaritatem*. Nam bonus est nuncius, qui hodie venit, Ergò etiam lætum nuncium audacter ab eo expectare possumus, non quale Gen. 37. v. 32.

2. Sam. 18. v. 32. aut. Job. 1. v. 14. seqq. aut hodie plerunque de becillis tumultibus ad nos defertur, sed talem in quo conscientia nostra meritò acquiescere potest.

2. *Propter Salvatoris nativitatem.* Captivi detinebamur sub potestate tenebrarum, Col. 1. v. 13. sed ecce, Salvator adest, Ebr. 2. v. 14.

3. *Propter meriti universalitatem.* Nam omni populo gaudium illud annunciat, nemo excluditur, quia Christus Salvator est omnium, maximè fidelium, 1. Tim. 4. v. 10.

3. *Specialis notatio.* Et hoc vobis signum, inquit Angelus, invenietis infantem fascis involutum, & in præsepi positum. Videte charissimi, humilitas & paupertas sunt signum recens nati infantuli. Ubi igitur superbia regnat, domicilium Christus non habet, Eja. 57. v. 15.

III. *Artificiosa Cantio*, quæ tribus constat versiculis.

1. *Glorificatio.* Nam Deo in excelsis gloriam tribuunt, nempe gloriam justitiæ,

cui Christus satisfecit, Matth. 3. v. 15. misericordiæ, quam missione filii prædicavit, Rom. 5. v. 8. veritatis & constantiæ, quam promissionem præstando servavit, Gal. 4. v. 4. sapientiæ & omnipotentæ, quâ mirabile fecit consilium & magnificavit justitiam, Esa. 28. v. 29.

2. *Congratulatio*, quod pax in terris per Christum instaurata floreat. Ipse enim est princeps pacis, Esa. 9. v. 6. & dirigit pedes nostros in viam pacis, Luc. 1. v. 79.

3. *Apprecatio.* Nam beneplacitum optant hominibus tam divinum in Christo, Eph. 1. v. 6. quam humanum in Deo Deique verbo, ut libenter audiant, in Christo ut fide apprehendant, in angelis ut eorum virtutes imitentur, in piis & pauperibus, ut ipsorum inopiæ subveniant. Vide Meissn. in Medit. super hunc locum Fer. II. Nat. Qui enim in Domino delectatur, omnes concupiscentias cordis sui accipiet, Psal. 37. v. 4.

Feria II. Nativitatis

Evangelium. Matth. 23. v. 34. usque ad fin.

EXod. 4. vers. 25. Zipora Mosen vocat Sponsum sanguinum propter circumcisionem filii sui. Vide ibi glossam Lutheri marginalem. Christus verè est Sponsus sanguinum, & Ecclesiam, quam sibi sponsavit in fide, Ol. 2. v. 19. sanguine fundat, fœcundat & conservat in hoc mundo. Hinc Sponsa Cant. 5. v. 10. Amicus meus candidus & rubicundus. Testatur illud historia Ste-

phani protomartyris, quæ fariâ secunda Nativitatis explicari solet in Ecclesia, imò prælectum Evangelium, in quo Christus de occisione, crucifixione, flagellatione & lapidatione discipulorum suorum concionatur.

Habet autem tres partes.

I. Est *Gratia Christi ineffabilis.*

II. *Ingra-*

II. Ingratitudo mundi execrabilis.

III. Vindicta Dei formidabilis.

JJ.

EXEGESIS.

Vid. infr. L. III. pag. 550. a. 2.
David faciebat misericordiam super Hanon & mittebat ad eum servos suos, qui consolarentur eum super obitu patris sui. Sed Hanon rasit dimidiam partem barbae eorum, & praescidit vestes eorum medias usque ad nates, & dimisit eos, quam contumeliam servis suis illatam David postea severissimè vindicavit, 2. Sam. 10. v. 1. seqq. Applica Historiam & habebis allegoricam delineationem totius Evangelii, ubi gratia & benevola Christi affectio primò omnium consideranda proponitur, de qua aliàs Es. 5. v. 4. civium Hierosolymitanorum iudicium requirit: quid est, inquit, quod ultra facere debui vineae meae, & non feci? Jam gratiam suam commendat.

1. *Ablegando*, ecce, inquit, ego mitto. Conveniens erat, ut nos ad ipsum mitteremus, sicut Gibeonitae ad Josuam, Joh. 9. v. 3. sed ille mittit ad nos, & servos suos reconciliationem offert, 2. Cor. 5. v. 20. O quam magna est misericordia Domini! exclamat Sirach c. 17. v. 28.

Gratia illa magis magisque; apparebit, si considerabis istam ablegationem.

1. *Ratione subjecti.* Mitto ad vos, inquit, Prophetas, Sapientes & Scribas, quo nomine intelliguntur non solum Prophetæ V. T. sed etiam S. Apostoli, qui tanquam Prophetæ de lupis gregi non parcenibus, Act. 20. v. 29. itemque de Antichristo &

extremo iudicio vaticinati sunt, 2. Thes. 2. v. 3. 1. Thess. 5. v. 3. tanquam sapientes locuti sunt sapientiam Dei in mysterio, quæ abscondita est, quam prædestinavit Deus ante secula, 1. Cor. 2. v. 7. tanquam Scribæ in Schola Christi sacras literas didicerunt, & postea Spiritu S. donati ex Scriptis Mosis & Prophetarum potenter evicerunt, quod Jesus Nazarenus sit promissus Messias & Salvator mundi. Imò ad omnes fideles Ecclesiae Pastores hæc epitheta pertinent. Sunt enim Prophetæ, 2. Pet. 1. v. 19. sunt sapientes, & Sp. S. illuminati de aeterna sapientia, Prov. 8. differere possunt, sunt Scribæ, & Scripturam Sacram dies noctesque scrutantur, Joh. 5. v. 39. Sir. 38. v. 25. c. 39. v. 1.

Ecce viros hos eximitos mittit Christus, ut voluntatem suam nobis revelent, gratiam offerant, & aeternam salutem procurent, Esa. 41. v. 27. Pl. 68. v. 12. Ier. 3. v. 15. Eph. 4. v. 11.

2. *Ratione objecti.* Non mittit eos ad amicos, sed ad hostes suos infensissimos, quales erant Judæi, qui sibi nato locū in diversorio non concesserant, sed in stabulū ad boves & asinos relegaverant, postea verò eū ministerium suum in Judæa & Gallilæa inciperet, non quieverunt, donec ipsum cruci affixissent, ut Petrus ipsis exprobrat, Act. 10. v. 39. Idem facit adhuc, Pl. 103. v. 7. seqq. 2. Pet. 3. v. 9. Sap. 15. v. 1. Exod. 34. v. 6. Has divitias bonitatis, longanimitatis, & patientiæ ejus non debemus contemnere, qua nos ad pœnitentiam adducit, Rom. 2. v. 4. 5. sed potius ad exemplum ipsius hostibus nostris benefacere, Matth. 5. v. 44. Rom. 12. v. 20.

2. *Congregando*, ubi jucundam gallinæ similitudinem adhibet, cui semetipsum comparat.

1. *Ratione.*

1. Ratione exinanitionis.
2. Ratione incubationis.
3. Ratione deductionis.
4. Ratione nutritionis.
5. Ratione defensationis.
6. Ratione patientia & tolerationis.
7. Ratione collectionis. Vide Dietericum in Analyf. part. 3. pag. 6. & feqq.

De Secundo,

SEquitur ingratitude Iudeorum, quâ Christi gratiam compenfarunt. Duo enim ipsis vitia exprobrat maximè enormia.

Primum est *inobedientia*, quod benignissimam illam Christi invitationem per Prophetas, Sapientes, & Scribas factum admittere noluerunt. Noluistis, inquit Christus, scilicet obedire, & sub alas gratiæ meæ congregari. Hæc fuit via tua ab adolescentia, Jer. 22. v. 21.

Videtur hic causam reprobationis & damnationis non in Deo, sed in ipsis hominibus esse, qui consilium Dei adversus semetipsos spernunt, Luc. 7. v. 30. Hinc Os. 13. v. 9. Obedite ergo præpositis vestris & c. Ebr. 13. v. 17.

Secundum est *truculentia*, cujus quinque species enumerantur

1. *Occiso*. Hanc sortem expertus est Johannes Baptista, Marc. 6. v. 27. Jacobus major, Act. 12. v. 2. Jacobus minor, qui ut Epiphanius testatur 30, ministerii sui anno de pinna templi Hierosolymitani præcipitatus, & cum adhuc vivus sese ad preces eraxisset, lapidibus petitus, & tandem fullonica clavâ trucidatus est. Bartholomæus vivus excoriat. Thomas hastâ transfossus est, ut Ecclesiastica historia testatur.

2. *Crucifixio*. Hæc obrigit Petro, ut quidem Christus ipsi prædixerat. Joh. 21. v. 18. & Andreæ fratri, ut scribit Nicephorus.

3. *Flagellatio*, quam Paulus expertus est, 2. Cor. 11. v. 24. & reliqui Apostoli, Act. 5. v. 40. Notandum verò imprimis quod in Synagogis Flagellationem suscepturos esse Christus dicit, quasi pergratum Deo facinus, Joh. 16. v. 2.

4. *Persecutio*. Nonnullos persequemini, inquit Christus, ex urbe in urbem, quod Paulo obrigit Damasci, Act. 9. v. 25. 2. Cor. 11. v. 32. Philippis, Act. 16. v. 39. Thessalonia, Act. 17. v. 10. Corinthi, Act. 18. v. 12. Hierosolymis, Act. 22. v. 22. & 23. v. 10.

5. *Lapidatio*, quam iterum Paulus, Act. 14. v. 19. & Stephanus noster, cujus memoriam hodie recolimus, experti sunt, Act. 7. v. 59.

En mercedem, quam fidelibus Dei ministris ingratus hic mundus pro labore rependit. Vetus hæc est mundi tragœdia, ut per inductionem exemplorū, Noæ. Gen. 6. v. 4. 2. Pet. 2. v. 5. Lothi, 2. Pet. 2. v. 7. Moysi, Num. 12. v. 3. Eliæ 1. Reg. 18. v. 17. & 19. v. 2. feqq. Elisæi, 2. Reg. 2. v. 23. Esaiæ, c. 57. v. 4. qui tandem serrâ ligneam dissectus est, teste Chrylostomo. Jeremiæ, c. 11. v. 19. 21. c. 18. v. 18. 23. c. 26. v. 11. 15. c. 32. v. 2. & 36. v. 26. c. 38. v. 6. Michæ, 1. Reg. 22. v. 24. Ezechielis, c. 33. v. 31. Amosi c. 2. v. 12. c. 7. v. 12. & aliorum clarissimè patet. Vide Dieteric. Anal. part. 3. pag. 67. feqq. sed in cælo merces ampla ipsis reposita est, Dan. 12. v. 3. Matth. 5. v. 11. 12. quâ passiones hujus sæculi non sunt condignæ, Rom. 8. v. 18, 2. Cor. 4. v. 17.

De Ter-

De Tertio.

R Estat adhuc pars tertia, in qua Christus vindictam divinam Judæis denunciatur, cujus severitas exaggeratur,

I. *Ratione certitudinis*, quam consueta jurandi formula Christus asserit. Ut igitur verax est in promissis, Pl. 33. v. 4. ita quoque verax est in minis, & secundum opera sua impiis retribuit, Rom. 2. v. 6. ut ne unus quidem contumax impunitus abeat, Sir. 16. v. 11.

II. *Ratione magnitudinis*. Sequitur enim

1. *Sanguinis innocui participatio*, cujus pœnam luent ejusmodi Propheticiæ à sanguine Abel justi, ad sanguinem Zachariæ Barachæ filii, qui occisus est inter templum & altare, vide 2. Chron. 24. v. 20. nam sanguis eorum preciosus est coram Domino, Pl. 72. v. 14. & qui unctos ejus tangit, pupillam oculi ejus tangit, Zach. 2. v. 8.

2. *Vrbis & templi devastatio*, quam anno post natum Christum 73. post crucifixum autem & resuscitatum 40. sub Tito Vespasiano experti sunt, & adhuc experiuntur, dum hinc inde dispersi nullibi fixam sedem habent, sed in jusjurandum, & in stuporem, & in maledictum, & in opprobrium facti sunt omnibus populis, Deut. 28. v. 65, Jer. 45. v. 18. & hæc ipsa ad consummationem & finem perseverabit desolatio. Dan. 9. v. 27.

Felix quem faciunt hæc ipsa pericula cautum.

Certè Judæis in peccatis similes sumus, verbum Dei pro ludibrio habetur, Jer. 6. v. 10. Prophetæ, Sapientes & Scribæ, quos Deus ad nos mittit, subsannantur, 2. Chr. 36. v. 16. quidni igitur similem quoque pœnam experiamur. Vastatio & desolutio quæ Judæis hinc à Christo denunciata est,

totam Germaniam invasit. Hostes omnia corrumpunt in sanctuario, vid. Pl. 74. v. 3. seqq. Ergò oremus cum Davide Psal. 80. v. 15. & seqq.

III. *Ratione latitudinis*. Nam persequetur Deus vindictam suam

1. *Pro individuorum pluralitate*. Omnis sanguis, inquit Christus, omnium & singulorum Prophetarum veniet super vos, non solùm is, quem vos effudistis, sed etiam, quod valde notabile est, is qui à Patribus vestris effusus est.

Videte, quomodo Christus guttas numeret sanguinis Prophetarum suorum, & pro singula gutta tyrannis & persecutoribus eorum propriam pœnam infligere minatus sit, Pl. 56. v. 9. expertus est Ahab cum sua Jesabele, 2. Reg. 9. v. 33. Rex Jojakim, Jer. 26. v. 22, 23. & 36. v. 30. Saül, 1. Sam. 22. v. 19. c. 31. v. 5.

2. *Pro injuriarum varietate*. Non enim tantummodo crucifixionem & lapidationem, sed etiam flagellationem, persecutionem, & quamcunque afflictionem servorum suorum se vindicaturum Christus minatur. Hinc Pl. 105. v. 15. nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari. Quando enim Pastores in officio gemunt, hoc non expedit auditoribus, Ebr. 13. v. 17.

IV. *Ratione longitudinis*. Dico enim vobis, inquit Christus, quod me non videbitis ab hoc tempore, usque dum dicatis: Benedictus qui venit in nomine Domini, hoc est, donec tandem aliquando in extremo die nolentes volentes me benedictum mundi Messiam cognoscetis, cui illud Pl. 118. v. 26. acclamari debuit: Benedictus qui venit in

C

nomi-

*Gf. Rom. 14.
x. 10. 11.
phil. 2. 11.
10. 11.*

nomine Domini. His verbis Christus Judæis & omnibus contemptoribus gratia, visionis suæ privationem interminatur.

1. *In vita presente*, ubi videmus eum in speculo verbi, 1. Cor. 13. v. 12. hoc subtrahit aspernantibus, Amos 8. v. 11. Deut. 28. v. 29. Matth. 21. v. 43. Act. 18. v. 46. *da hefst es: Vx* illis ubi ego discessero. Os. 9. v. 12.

2. *In vita sequente*. Ibi videbunt eum beati à facie ad faciem, 1. Cor. 13. v. 12. sicut est, 1. Joh. 3. vers. 2. hæc summa erit felicitas,

Joh. 16. v. 22. Tyranni verò & persecutores piorum in hoc mundo à facie ipsius gratiosa præcipitabuntur in lacum infernalem, ubi non Deum & beatos Angelos, sed Diabolum in forma terribili videbunt, & clamabunt: ò colles cadite super nos, ò montes abscondite nos à facie sedentis super thronum, & ab ira agni, quoniam venit dies magnus iræ ejus, & quis poterit stare? Apoc. 6. v. 16. 17.

Feria III. Nativitatis.

Evangelium Joh. 21. v. 20, 25.

ZAch. 1. v. 8. Christus apparet in equo ruffo, quem sequebantur adhuc multi equites, ruffis, puniceis & albis equis infidentes. Per equitatum illum nihil aliud, quàm regni Christi conditio nobis adumbratur. Quemadmodum enim ipse sedet in equo ruffo, quo passio ipsius significatur, Gen. 49. v. 11. Esai. 63. vers. 1. ita omnes qui ipsum sequi volunt, per tribulationes, imagini ejus conformari oportet, Rom. 8. v. 29. Matth. 16. v. 24.

Sed Crux & tribulatio non omnibus una est. Quidam sequuntur eum *in equis ruffis*, ut sancti martyres, quidam *in equis puniceis*, ut Elias & multi alii Confessores Evangelii, qui licet sanguinem & vitam non effuderunt, exilia tamen & multas persecutiones perpessi sunt, de quibus Paulus, 1. Cor. 4. v. 11. quidam *in equis albis*, & horum parvus est numerus, qui sine martyrio & persecutione publica Christum sequuntur, domesticâ verò & privatâ cruce non carent, aliâs spurii & non filii essent, Ebr. 12. v. 8.

Quia igitur regnum Christi est regnum Crucis, non immeritò sancta mater Ecclesia statim à nativitate conditionem ejus considerat, & feriâ 2. Stephanum in equo ruffo, feriâ 3. autem S. Johannem Evangelistam in equo puniceo producit.

Videbimus Evangelium, & duo potissimum excerpemus *γυμνισματα*, quæ omnes ii, qui Regis hujus recens nati subditos seproficientur, observare debent.

Primum est *Sequela*.

Alterum *Cautele*. J.J.

EXEGETIS.

Domine Jesu, exclamabat olim D. Bernardus, omnes volunt venire ad te, sed nemo sequi. Vetus hæc querela est omnium Prophetarum. Hinc Christus ad Petrum in prælecto Evangelio, Petre, inquit, sequere me, quam etiam vocem ad nos pertinere arbitrabimur. Christus enim in vita & morte nobis exemplum reliquit, ut sequeremur ipsius

ipſius veſtigia, 1. Petr. 2. v. 21. Sequimini igitur o mei præcurſorem veſtrum Chriſtum

1. *Properè*. Quàmprimùm clamat: ſequere me, nolite differre pœnitentiam veſtram, Pf. 95. v. 8. quære Dominum in juventute, ut Iofias, 2. Chron. 34. v. 3. maledictus enim qui florem juventutis Diabolo, feces autem ſenectutis Deo conſecrat. Hinc Sirach. c. 5. v. 8. non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, ſubitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te. Jam habetis infantem recens natum in præſepio. O igitur oſculamini filium, Pfal. 2. v. 12.

2. *Promptè*, *willig und mit Freuden* / Petrus ad martyrium vocabatur, hoc ſenſu, ut Theophylaſtus exponit: Crucifixus ſum, ſequaris & tu per eadem veſtigia. Si ruſſum tibi equum adducit, & ad martyrium te vocat, ſequere prompto animo, & cum Polycarpo tyrannis inſulta: Occideris me, beaveris me. Nam qui vitam perdiderit, ſervabit eam, inquit Salvator Matth. 10. v. 39.

Si puniceo equo te vocat, ſequere prompto animo, & Lutheri apophthegma tibi in ſolacium applica: Si terra nos non capit, cœlum capiet; nam in domo patris mei ſunt multæ manſiones, Ioh. 14. v. 2.

Sin verò equo albo te inſidere juber, ſequere itidem prompto animo, & gratias age Salvatori tuo, quod modicè te caſtigat, ne tibi videaris innoxius, Ier. 30. v. 11. Si enim voluntas prompta eſt, accepta eſt, inquit Paulus 2. Corinth. 8. v. 12.

3. *Cautè*. Sequere me, inquit Chriſtus ad Petrum. Hoc tibi etiam dictum puta.

Non ſequere *mundum*, quando clamat Sap. 2. v. 6. Venite & fruamur bonis &c. Nā mundus in maligno poſitus eſt. Ioh. 5. v. 19.

Non ſequere *Diabolum*, quando tibi oſtendit regna mundi, & dicit: hæc omnia tibi dabo, Matth. 4. v. 9. nam Spiritus mendax eſt, 1. Reg. 22. v. 22.

Non ſequere *Carnis concupiſcentias*, quæ militant adverſus animam, 1. Pet. 2. v. 11.

Non ſequere *rationem*, quando illa in rebus fidei probabilibus argumentis à recto tramite deſectit, nam cœca eſt, Eph. 4. v. 18. & non intelligit, quæ ſunt Spiritus Dei. 1. Cor. 2. v. 14.

Non ſequere *Papam aut Concilia*, quando ſine Scripturarum fundamento aliquid decernunt, nam omnis homo mendax, Pfal. 116. v. 11.

Chriſtus eſt via, veritas & vita, qui ipſum ſequitur non errat, Ioh. 14. v. 6. eſt lux vera, qui ipſum ſequitur, non ambulat in tenebris. Joh. 8. v. 12. eſt petra ſalutis, qui ipſum ſequitur, in deſerto non peribit, ſed ad cœleſtem patriam tutus pertranſibit, 1. Cor. 10. v. 4.

4. *Purè*. Non reſpiciendum cum Petro, ſed rectè progrediendum eſt. Qui enim manum admovet aratro, & reſpicit poſtea, non aptus eſt regno Dei, inquit Chriſtus Luc. 9. v. 62.

In regno Chriſti omnia parva ſunt et vilia. Infans jacet in præſepio, paſtores gaudent de nativitate ipſius, Herodes verò et Pontifices imò tota Hieroſolyma perturbantur. Hinc multi ſcandalizantur, et reſpiciunt cum uxore Lothi, Gen. 19. v. 26. & Iſraelitis, Num. 11. v. 5.

Vide ne offendaris. Nam regnum Chriſti non eſt de hoc mundo, Joh. 18. v. 36. Ergò ſurſum corda, Col. 3. v. 1. obliſcamur quæ retrò ſunt, & ad ea quæ priora ſunt extendamur cum Paulo, Phil. 3. v. 13.

5. *Piè*, Hic Petrus invidet Johanni, quod

quod nullum ipsi Christus martyrium prædicat. Domine inquit, quod autem hic patitur, propter nomē tuum, egone solustam crudeli morte afficiar? Invidia Petri adhuc grassatur in Ecclesia, multi enim felicitate proximi offenduntur, & contra Deum murmurant, Job. 21. vers. 7. Psalm. 73. v. 3. Jer. 12. v. 1. Sed quid iudicas proximum? Tu potius ambula in vocatione quā vocatus es, 1. Cor. 7. v. 17. & crucem sine invidia perfer, quam tibi Christus immittit, proximus absque tribulatione non manebit. Nam dimensum est ab æterno, quantum unusquisque pati debet, Act. 9. v. 16. Psalm. 75. v. 9.

6. *Firmè*, ad mortem usque, exemplo Petri, qui morte crucifixionis Deum glorificavit, ut Christus ipsi prædixerat. Nam qui fidelis est usque ad mortem, huic Christus aliquando coronam vitæ imponet, Ap. 2. v. 10. sequetur ipsum in gloria, Apoc. 14. v. 4. & societatem habebit cum Patre & Filio, 1. Joh. 1. v. 3.

De Secundo.

Fuit sequela, sequitur *Cantela*, quam adhibere debent omnes verè Christiani.

I. *Ratione proximi*, ne felicitatem suam ipsi invident, quod certè diabolicum vitium est, cuius invidia mors intravit in mundum, Sap. 2. v. 24. & longè latèq; per omnes status grassatur, Eccl. 4. v. 4. sed contrariatur Christianæ charitati, quæ non invidet, 1. Cor. 13. v. 4. & omnium malorum causa est. Ubi enim invidia & contentio est, ibi sequitur πᾶν φαυλὸν πρᾶγμα, Jac. 3. v. 16.

II. *Ratione sui*, ut vitent curiositatem

1. *In Theologicis*, ubi quidam inveniuntur, qui scrupulosis quæstionibus se ma-

cerant, vel etiam extra, præter & contra ea quæ nobis in scripturis manifestata sunt, altiora investigare præsumunt, & interim nucleum verbi revelati fastidiunt. Sed altiora non quæras, Sir. 3. v. 22. quid ad te, quod in scripturis non revelatum est? sequere me, inquit Christus ad Petrum. Habes Mosen & Prophetas, Luc. 16. v. 29. Scrutare has Scripturas, quæ ad hunc finem exaratae sunt, ut haberes vitam æternam, Johan. 20. v. 31. non est tuum nosse tempora vel momenta, quæ Pater in sua potestate posuit, Act. 1. v. 7. Hinc August. Compescat se humana temeritas, & id quod non est non quærat, ne illud quod est, non inueniat. Hæ sunt quæstiones profanæ, 2. Tim. 2. v. 16. inutiles, 1. Tim. 1. v. 4. stolidæ, nil nisi lites generantes, 2. Tim. 2. v. 23.

2. *In Politicis*, ut multi solent, qui officii & vocationis suæ metas transfiliunt, & Ecclesiastici cum sint, temerè se politicis immiscent, vel Politici cum sint, ministerii Ecclesiast. sacra præsumptuosè attrèctant. Sed quid hæc ad te, sequere tu me inquit Christus ad Petrum, unusquisq; prout vocatus est, contendat esse quietus & res suas agat, 1. Thess. 4. v. 11. qui ministerium habet, versetur in ministrando, qui docet in docendo, qui præest, in sollicitudine, Rom. 12. v. 7. 8. adde Sirac. exhortationem c. 3. v. 23.

3. *In Oeconomicis*. Nam in communi vitæ societate multi reperiuntur, qui de felicitate vel etiam infortunio proximi curiosè iudicant, & festucam in oculo fratris optimè vident, sed trabem in oculo proprio non considerant, Luc. 6. v. 41. Quid hoc ad te? Servus alienus stat vel cadit Domino suo, Rom. 14. v. 4. Considera te ipsum, ne & tu tenteris, unusquisque onus suum portabit, Gal. 6. v. 5.

III. *Ra-*

III. *Ratione Dei.* Duo enim vitia hîc in discipulis Christi notantur, quæ Deum respiciunt & maximè fugienda sunt.

Primum est *superficialis auscultatio*, quod non rectè percipiunt verba Christi sed obiter tantùm, & sine attentione debitâ loquentem audiunt. Hoc fit adhuc hodie. Plerique enim cum Israelitis nauseant super Evangelio, Num. 21. v. 5. & vel planè non audiunt, Ier. 6. v. 10. vel audiunt somnolenter, ut Eutyclus, Act. 20. v. 9. vel negligenter, ut discipuli in hodierno Evangelio, vel impœnitenter, ut auditores Ezechielis, c. 33. v. 31. Sed magnum hoc peccatum est. Proinde abudantius oportet nos observare ea quæ audimus. μήποτε παραρῶμεν, Eb. 2. v. 1.

Alterum est, *verborum Christi depravatio.* Hypotheticè enim locutus erat Dominus. Si velim istum manere, donec veniam, quid ad te? Sed discipuli ex condi-

tionata faciunt absolutam, & indè colligunt, Iohannem non moriturum. Ita facilis est in errorem prolapsus, quando sensus verborum Christi genuinus non attenditur. Exempla sunt, Matth. 20. v. 21. Luc. 22. v. 24. Iohan. 6. v. 35. 52. & 60. sed v. 63. Christus se explicat, Matt. 16. v. 18. ubi non super Petrum, ut Pontificii putant, sed super petram Confessionis ipsius ædificaturum se promittit Ecclesiam, vid. Diet Anal. part. 3. p. 108. ubi multa alia exempla adducit. Ergò nolite verba Christi ἑρῆσαι, 2. Pet. 3. v. 16. sed hærete in litera:

Multos speciosa fefellit

Glossa: Dei verbo nitere tutus eris.

Hinc Christus Iohan. 8. v. 31. Si manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.

Dominica post Nativitatem Domini

Evangelium Luc. 2. v. 31. 41.

Cum arca fœderis templo inferretur, Salomo congregavit Seniores Israel, qui concentu Musico solennitatem illam condecorabant, 2. Par. 5. v. 12.

Christus est vera arca fœderis, non legalis V. T. sed Evangelici, Jer. 31. v. 31. Eb. 7. v. 22. Hic cum offerretur in templo tanquam primogenitus, Simeon & Hanna seniores Israel concentus musicos instituerunt & alternatim, quod vox ἀνθωμολογῆν importat, Dei beneficia per missionem filii, humano generi præstata, deprædicant, sicut

hodiernum Evangelium testatur, quod tribus constat partibus.

I. est Prophetica Sim. benedictio.

II. Responsoria Hannæ Confessio.

III. Historica infantia Christi descriptio.

J. J.

EXEGESIS.

Johan. Fridericus Dax & Elector Saxoniz flavâ cruce in tergo notatus ex utero materno produit, de qua admirantibus pa-

C 3

renti